

Piesa de teatru ca text

Înainte de-a fi spectacol, piesa de teatru nu este altceva decât un amărit de text acolo (iată că vorbesc ca un regizor începător) și acest text trebuie să fie literatură. Adică să fie lucrat ca o operă de sine stătătoare și care să reziste chiar dacă lumina rampei, în neobosita sa scormonire prin cotloane, n-a reușit să-l dibuie niciodată. Până la urmă... adică nu, să admitem cazul că nu există nici un până la urmă. Spun aceasta cu o oarecare enervare, întrucât am impresia că teatrul a devenit cel mai lesnicios gen literar, o muzică ușoară cu ieșirea prin Sărindar. Nu mă refer neapărat la teatrul românesc. Dar poate că și unele piese de-ale noastre mai vechi sau mai noi mi-au dat unele sugestii.

A scrie teatru, ce va să zică aceasta? Poți, după ce ai scris un roman, să-l faci scenariu de film și după aceea piesă de teatru? Eu cred că nu.

Piesa, bună sau rea, se naște ca piesă, și partea nevăzută a icebergului ei este scena — chiar dacă nu apucă s-o urce acum. A face transplant de roman pe scenă înseamnă a te hazarda într-o operație care cu greu i-ar ieși chiar și lui Barnard.

Spun o banalitate: fiecare specie literară își are legile sale. A nu ține seama de ele înseamnă a te exclude din specialitate, ca un corp străin.

toată lumea

iubește teatrul

Nici din poezie nu poți plonja direct pe scenă. Deși înrudirile poeziei cu teatrul sînt mai mari. Să nu uităm că toți marii autori dramatici, de la tragicii greci pînă la Shakespeare și Victor Hugo, au fost poeți. Totuși, acesta din urmă — ca să ne referim numai la el, cu o pană a scris „Mizerabilii“ și cu altă pană, „Hernani“. Era dramaturg pînă-n virful unghiilor, cînd scria teatru și mai presus de orice — avea ceva de spus.

Nici măcar din teatru nu poți ajunge așa, nitam-nisam, la teatru. Shakespeare a fost actor de geniu și-un autor de geniu, așa că pe el îl lăsăm deoparte. Geniul nu se învață, nu știu cum se mîncă.

Cît de mult s-au înșelat cei care, studiind dreptul, au crezut că sînt conectați direct la cușca sufleurului, de unde li se suflă piesele gata făcute! Împănate cu drept roman și tehnica tiradelii...

Frunzărind teatrul românesc (perioada de pînă la cel de-al doilea război mondial, ca să nu am neplăceri decât cu clasicii) mi-au trecut prin cap toate aceste gînduri și mi-am zis: „Ia te uită, dom'le, cît de mult am de-nvățat din experiența înaintașilor!“ Acum înțeleg de ce Caragiale n-a izbutit într-o viață de om să ne dea decât cinci piese (bine numărate, nu ca steagurile lui Pristanda), cînd de dorit ar fi fost să scrie optzeci, nouăzeci. Dar a trebuit mai întîi să-și facă uceniția ca dramaturg, să traducă piese, să scrie cronici dramatice și apoi să-și reprime arta de prozator, strîngînd-o în chingi, pînă cînd a obținut dramatismul necesar. Ce bine e, așadar, că nu sînt nici poet, nici prozator, nici avocat, nici textier, nici actor... Acum, cînd am de gînd să m-apuc de teatru. Vorbește începătorul din mine, gata să se ia la trîntă cu rigorile unei meserii fascinante.